

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

**Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία
Β΄ Γυμνασίου**

**Θεματική ενότητα:
Ομήρου «Ιλιάδα», Η 206-315**

**Τίτλος:
«Αίας»**

Συγγραφή: ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΥΜΑΡΗ

Εφαρμογή: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΤΣΑΣΗ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σεναρία και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Αίας

Εφαρμογή σεναρίου

Κωνσταντίνα Τσάση

Δημιουργία σεναρίου

Μαρία Τσούμαρη

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Τάξη

Β΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Από 27-04-2015 έως 08-05-2015

Σχολική μονάδα

Ιδιωτικό Γυμνάσιο Κολλεγίου Ψυχικού

Διδακτική / θεματική ενότητα

Ομήρου, «Ιλιάδα» Η 206-315

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

-

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

Ι. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Π. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο/ ιστοσελίδα τάξης.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Προϋπόθεση για την υλοποίηση του συγκεκριμένου σεναρίου είναι να έχει προηγηθεί η διδασκαλία της σκηνής της μονομαχίας Αίαντα-Έκτορα (Η 206-315). Καλό, επίσης, θα ήταν να γνωρίζουν οι μαθητές το επεισόδιο Γλαύκου-Διομήδη (Ζ 119-236) και την ανταλλαγή τιμητικών δώρων μεταξύ τους. Ο διδάσκων θα πρέπει, επίσης, να έχει αναρτήσει στο ιστολόγιο του μαθήματος τα Φύλλα Εργασίας, ώστε να έχουν πρόσβαση σε αυτά οι μαθητές και να μπορούν να αποθηκεύουν εκεί τις εργασίες τους.

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτείται σε επίπεδο υλικοτεχνικής υποδομής:
α) η ύπαρξη διαδραστικού πίνακα στην αίθουσα διδασκαλίας με σύνδεση στο διαδίκτυο ή εναλλακτικά προβολικό μηχάνημα που να συνδέεται με φορητό υπολογιστή, β) η χρησιμοποίηση του εργαστηρίου πληροφορικής με πρόσβαση στο διαδίκτυο ή εναλλακτικά η χρήση τεσσάρων τουλάχιστον φορητών υπολογιστών συνδεδεμένων με το διαδίκτυο στην αίθουσα διδασκαλίας.

Οι μαθητές πρέπει να είναι μνημόνοι σε ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες. Επίσης να είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση λογισμικών κειμενογράφου (Word), παρουσίασης (PowerPoint, Windows live movie maker κ.λπ.) και νοητικού χάρτη ([Free Mind](#), [Text2MindMap](#)) καθώς και με τη χρήση ιστολογίων.

Στη διάρκεια της εφαρμογής, ο ρόλος του διδάσκοντος είναι συμβουλευτικός και εμπνευστικός, ενώ οι μαθητές καλούνται να αυτενεργήσουν και να πάρουν πρωτοβουλίες.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο αποτελεί πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

Μαρία Τσούμαρη: «Αίας», Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, «Ιλιάδα», Β΄ Γυμνασίου, 2014.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Το σενάριο αντλεί

|—

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παρόν σενάριο στοχεύει, με αφορμή την «ευγενέστερη μονομαχία της *Ιλιάδας*» (Μαρωνίτης), αυτή μεταξύ Έκτορα και Αίαντα στη ραψωδία Η, να προσεγγίσουν οι μαθητές τη μορφή του Αίαντα σε συνάρτηση με άλλους κεντρικούς ήρωες του τρωικού κύκλου με δραστηριότητες που θυμίζουν κυνήγι θησαυρού. Πιο συγκεκριμένα να ερευνήσουν το διαθέσιμο σχετικό με τον Αίαντα ψηφιακό εικαστικό υλικό (ο ήρωας ήταν δημοφιλές θέμα απεικόνισης σε αγγειογραφίες κ.λπ.), να ταυτίσουν τις απεικονίσεις με συγκεκριμένες σκηνές του τρωικού μύθου με αναφορές στην ιλιαδική και στη σοφόκλεια αφήγηση και ευρύτερα στα Κύκλια Έπη, να ερμηνεύσουν την επιλογή και τη δημοφιλία των αντίστοιχων περιστατικών. Τέλος, καλούνται να υποδυθούν τον Αίαντα, να συνθέσουν και να εκφωνήσουν τον λόγο με τον οποίο ο ήρωας εκθέτοντας την προσφορά του στον τρωικό πόλεμο διεκδικεί τα όπλα του Αχιλλέα και προσπαθεί να πείσει τους Αχαιούς να τον ψηφίσουν στην Κρίση των όπλων.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Ο Αίαντας, «των Αχαιών ο πύργος» (Η 211), από τους σημαντικότερους ιλιαδικούς ήρωες, παρουσιάζει παραλληλίες με τα δύο κορυφαία πρόσωπα του τρωικού μύθου, τον Αχιλλέα και τον Έκτορα.

Η κλήρωση του Αίαντα να μονομαχήσει με τον Έκτορα «που τον τρομάζουν όλοι» (Η 112) κάνει ακόμη πιο εμφανή την παραβολή του με τον Αχιλλέα, ως alter ego του, με τον οποίο, άλλωστε, τον συνδέουν και συγγενικοί δεσμοί (είναι ξάδελφος και φίλος του (Ι 642)). Η μονομαχία (Η 206-315) διακόπτεται με τον ερχομό της νύχτας και η ισοπαλία της επισφραγίζεται με την ανταλλαγή φιλοφρονητικών λόγων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

και δώρων (αντίστοιχη κατάληξη με την μονομαχία Γλαύκου-Διομήδη στη Ζ). Ωστόσο ήδη στους στ. 290-292 προαναγγέλλεται η επανάκαμψη των δύο ηρώων στην «μάχης τον αγώνα». Πραγματικά οι λόγχοι και τα λόγια τους διασταυρώνονται επανειλημμένα στις ραψωδίες Ν, Ξ, Ο, καθώς ο Αίας, συσπειρώνοντας γύρω του τους καταβεβλημένους Αχαιούς, προβάλλεται ως ο κατεξοχήν –απόντος του Αχιλλέα – αντίπαλος του Έκτορα. Ο Αίαντας είναι ο μόνος, εκτός του Αχιλλέα, που βγάζει, προσωρινά, εκτός μάχης τον Έκτορα (Ξ 409-439). Είναι χαρακτηριστικό πως στην «Ιλιάδα» ο Έκτορας μονομαχεί, πέρα από τον Αίαντα, μόνο με τον Πάτροκλο και τον Αχιλλέα. Είναι, επίσης, χαρακτηριστική η θέση των πλοίων του Αίαντα και του Αχιλλέα στη διάταξη του Αχαϊκού στρατοπέδου «ακρινά τα πλοία τους εστήσαν,/ θαρρώντας εις την ρώμην τους και εις την ανδραγαθίαν» (Λ 8-9). Ο Αίαντας σήκωσε το πτώμα του Αχιλλέα και το μετέφερε ασκύλευτο στο αχαϊκό στρατόπεδο και αυτός διεκδίκησε τα όπλα του στην «κρίση των όπλων» έναντι του Οδυσσέα.

Η παραβολή του Αίαντα με τον αντίπαλο πόλο του τρωικού στρατοπέδου, τον Έκτορα, δεν περιορίζεται μόνο στις ισόπαλες πολεμικές αναμετρήσεις τους, αλλά και στον μοιραίο ρόλο που έπαιξαν τα τιμητικά αλλά «άδωρα» δώρα της μονομαχίας τους (Σοφοκλή, «Αίας», στ. 665).

Οι μαθητές της Β΄ Γυμνασίου γνωρίζουν τον Αίαντα μόνο από την *Τειχοσκοπία* (Γ 226-229) και από τη μονομαχία του με τον Έκτορα (Η 206-315), και μάλιστα αποκομμένη από το ευρύτερο κειμενικό πλαίσιο της (συμφωνία Αθηνάς-Απόλλωνα – πρόκληση Έκτορα – αμηχανία Αχαιών –ονειδισμοί Μενέλαου και Νέστορα – κλήρωση). Η συμμετοχή του στην πρεσβεία προς τον Αχιλλέα και η πολεμική του δράση στο ιλιαδικό έπος περιορίζονται σε συνοπτικές αναφορές στις περιλήψεις των ραψωδιών του σχολικού εγχειριδίου, που συνήθως δεν εντάσσονται λειτουργικά στη διδασκαλία. Ενώ η εξω-ιλιαδική του δράση, η κρίση των όπλων και η αυτοκτονία του δεν θίγονται καθόλου, αν και θα αποτελέσουν προαπαιτούμενα για την προσέγγιση της μορφής του Τεύκρου στην «Ελένη» του Ευριπίδη που θα διδαχθούν στην Γ΄

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Γυμνασίου. Με αφορμή, λοιπόν, τη μονομαχία Έκτορα και Αίαντα στη ραψωδία Η, επιχειρείται η προσέγγιση του μυθικού Αίαντα στην ιλιαδική και τη σοφόκλεια αφήγηση και ευρύτερα στον τρωικό κύκλο. Μάλιστα, καθώς ο μύθος του Αίαντα αποτελεί δημοφιλές εικονογραφικό θέμα, οι μαθητές καλούνται να τον ανασυνθέσουν, εν είδει παζλ, χρησιμοποιώντας εκ παραλλήλου λογοτεχνικές και εικαστικές ψηφίδες, διαθέσιμες σε αφθονία στο διαδίκτυο.

Το σενάριο στηρίζεται στη *θεωρία της ζώνης επικείμενης ανάπτυξης* (Vygotsky., 1978) και τις *Αρχές της Μάθησης Μέσω Σχεδιασμού* (Kalantzis, & Cope, 2008), καθώς οι μαθητές καλούνται μέσα από ομαδικές δραστηριότητες, που αξιοποιούν τις ατομικές και προάγουν τις συνεργατικές τους δεξιότητες, όχι απλά να καταναλώσουν τη γνώση, που προσφέρεται άφθονη μέσα σε ψηφιακά περιβάλλοντα, αλλά να τη μετασχηματίσουν, να την αναπλαισιώσουν και να δημιουργήσουν οι ίδιοι νέους ψηφιακούς πόρους. Αξιοποιεί τους *πολυγραμματισμούς* (Kress G. 2000, Kress G. & T. van Leeuwen 2001) και στο πλαίσιο του *ρόμβου της γλωσσικής εκπαίδευσης* (Κουτσογιάννης, 2012) στοχεύει στην ανάπτυξη των μαθητών ως κριτικών υποκειμένων.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές/ μαθήτριες επιδιώκεται:

- Να κατανοήσουν την πιθανή διαφοροποίηση στην ερμηνεία μιας συμπεριφοράς ή ενός γεγονότος, όταν εξετάζεται μεμονωμένα και όταν συνεκτιμάται με δεδομένα (πριν και μετά) που δίνουν σφαιρικότερη εικόνα των πραγμάτων.
- Να συνειδητοποιήσουν τον ρόλο της «τιμής» ως κοινού παρονομαστή στις προσωπικές επιλογές δράσης των ομηρικών ηρώων.
- Να εκτιμήσουν τον φόβο όχι ως απόδειξη δειλίας αλλά ως συστατικό γενναιότητας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές / μαθήτριες επιδιώκεται:

- Να ανασυνθέσουν τον μύθο του Αίαντα και να εκτιμήσουν τη θέση του στον τρωικό κύκλο.
- Να προσεγγίσουν μέσα από ψηφιακές συλλογές και να «αναγνώσουν» την εικαστική αποτύπωση του μύθου από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας.
- Να εκτιμήσουν τον λειτουργικό ρόλο του οπτικού υλικού μέσα σε πολυτροπικά κείμενα.
- Να παρατηρήσουν τη δομή των σύντομων κειμένων που τεκμηριώνουν, περιγράφουν και ερμηνεύουν εικαστικό υλικό σε ψηφιακές συλλογές και να δημιουργήσουν και οι ίδιοι αντίστοιχα κείμενα.
- Να συνειδητοποιήσουν την σημασία των τεκμηρίων – αναφορά σε συγκεκριμένα στοιχεία ή γεγονότα – στη σύνθεση κειμένων επιχειρηματολογίας.
- Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της υιοθέτησης κατάλληλου ύφους, ανάλογου με το ήθος του, στην ανάπλαση του λόγου ενός προσώπου.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές/ μαθήτριες:

- Να εξοικειωθούν με τη χρήση των ψηφιακών πόρων για τα ομηρικά έπη που διατίθενται από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας και άλλες αρχαιογνωστικές πηγές.
- Να χρησιμοποιούν λογοτεχνικά κείμενα και εικαστικά έργα ως πηγές άντλησης πληροφοριών για συγκεκριμένο θέμα, να τις αποτιμούν κριτικά, να τις συνδυάζουν και να καταλήγουν σε αιτιολογημένα συμπεράσματα.
- Να προσεγγίζουν και να ερμηνεύουν οπτικό υλικό και να το εντάσσουν λειτουργικά μέσα σε πολυτροπικά κείμενά τους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- Να ανασυνθέτουν με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία το πορτραίτο ενός ήρωα, το ήθος και τον λόγο του.
- Να συντάσσουν κείμενα επιχειρηματολογίας και να τα εκφωνούν μπροστά σε ακροατήριο.
- Να συνεργάζονται αποτελεσματικά μεταξύ τους.

Διδακτικές πρακτικές

Με αυτό το σενάριο επιδιώκεται οι μαθητές/ μαθήτριες:

- Να ασκηθούν στη συνεργατική μάθηση, καθώς όλες οι προβλεπόμενες δραστηριότητες είναι ομαδικές.
- Να εμβαθύνουν στην ανθρώπινη ψυχολογία μέσω της ενσυναίσθησης και να εμπλακούν στη γνωστική διαδικασία βιωματικά.
- Να αυτενεργήσουν και να καλλιεργήσουν την ερευνητική τους διάθεση, μέσω της αναζήτησης, της κατανόησης, της ερμηνείας και του συνδυασμού των πληροφοριών.
- Να πειραματιστούν με τη σύνθεση και εκφώνηση λόγου πειθούς.
- Να καλλιεργήσουν επικοινωνιακές δεξιότητες και να πειραματιστούν με τη διαχείριση εξωγλωσσικών κωδίκων επικοινωνίας.
- Να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους στις ΤΠΕ.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφετηρία για τη σύνταξη της συγκεκριμένης διδακτικής πρότασης αποτέλεσε το πλούσιο και άρτια δομημένο εικαστικό υλικό της ιστοσελίδας [Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, και άλλων αρχαιογνωστικών πόρων, που παρέχουν τη δυνατότητα να αξιοποιηθεί η δύναμη της εικόνας στη διδασκαλία του ιλιαδικού έπους. Οι μαθητές δείχνουν έντονο ενδιαφέρον, όταν καλούνται να σχολιάσουν οπτικό υλικό και αυτή την προθυμία τους

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

εκμεταλλεύεται το παρόν σενάριο, επιδιώκοντας να τους κινητοποιήσει να ανασυνθέσουν τον μύθο του Αίαντα συνδυάζοντας την τέχνη με τη λογοτεχνία.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο επιδιώκει να καλύψει διδακτικούς στόχους της ενότητας, όπως αναφέρονται [στο Βιβλίο Εκπαιδευτικού, σ. 90-1](#), ιδίως τον 2^ο, 3^ο και 5^ο αλλά και ευρύτερους στόχους. Ειδικότερα, επιδιώκει:

- Να γνωρίσουν τον Αίαντα μέσα στην ιλιαδική αφήγηση και τη σχέση του με τους σημαντικότερους ήρωες του έπους, Έκτορα και Αχιλλέα. Να απολαύσουν και να εκτιμήσουν την περιγραφική και την ηθογραφική ικανότητα του ποιητή (2^{ος} στόχος).
- Να παρακολουθήσουν την μετα-ιλιαδική εξέλιξη του μύθου του Αίαντα και την αξιοποίησή του από την τραγωδία.
- Να προσεγγίσουν και να αποκωδικοποιήσουν την εικαστική αξιοποίηση του μύθου του Αίαντα από την αρχαιότητα ως τη νεότερη εποχή.
- Να κατανοήσουν την αξία της τιμής και της πολεμικής αρετής στην ομηρική εποχή (3^{ος} στόχος).
- Να επισημάνουν τη στάση του ποιητή ανάμεσα στους δυο αντιμαχόμενους (5^{ος} στόχος).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Η διδακτική πρόταση στοχεύει να εξοικειωθούν οι μαθητές με τη χρήση των ψηφιακών «Πόρων για τα ομηρικά έπη» και του «Ανθολογίου» που διατίθενται από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, του «Μικρού Απόπλου» και άλλων αρχαιογνωστικών διαδικτυακών τόπων. Επίσης οι ΤΠΕ αξιοποιούνται για την παραγωγή και ανάρτηση νέου ψηφιακού υλικού από τους μαθητές.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ομηρικά Έπη: «Ιλιάδα» Β΄ Γυμνασίου:

[Η 206-315.](#)

Περίληψεις των ραψωδιών [Ν, Ξ](#) και [Ο.](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Ομήρου, «Ιλιάδα»: [Α 3-9](#) , [Ν 802 -837](#) , [Ξ 388-441](#) , [Ο 405-418](#) και [Ο 703-746.](#)

Μετάφραση Ιάκωβου Πολυλά. [πηγή: Ιστοχώρος «Μικρός Απόπλους», επιμέλεια Άγγελος Περδικούρης].

Σοφοκλή «Αίας», [645-665](#) Μτφρ. Θ. Κ. Στεφανόπουλος. [πηγή: Ανθολογία Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας. Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Ιστοσελίδες

[Είδη αγγείων](#) [πηγή: Εκδόσεις "Καίρατος"].

[Ελληνικός Πολιτισμός, Τα είδη των αγγείων](#) [πηγή: «Ελληνικός Πολιτισμός»: Ιστοχώρος του Γ. Παπαθανασίου – Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο].

Μαρωνίτης, Δ. Ν. [«Ξίφος και ζωστήρ»](#) [πηγή: Εφημερίδα «Το Βήμα», 14/12/2008].

Μήττα, Δ. Μορφές και Θέματα της Αρχαίας Ελληνικής Μυθολογίας: [Έκτορας: Δράση στον πόλεμο, τακτική και ήθος.](#) [πηγή: Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα.].

[Πόροι για τα Ομηρικά έπη: Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#) [πηγή: Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα.].

Πόροι για την Ελληνική Γλώσσα. Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία: [Κύκλια έπη](#) [πηγή: Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα.].

[Τα υπόλοιπα στον Άδη, σε κείνους κάτω θα τα πω. Η αυτοκτονία του Αίαντα στην αρχαία ελληνική εικονογραφία. Από τον Όμηρο και τον Σοφοκλή ως τον Καβάφη](#) [πηγή: Lifo. 20/12/2012].

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

[Α΄ Φάση](#)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

(Δύο διδακτικές ώρες στο εργαστήριο πληροφορικής και μία διδακτική ώρα στην αίθουσα του τμήματος με διαδραστικό πίνακα ή προβολικό μηχάνημα με σύνδεση στο διαδίκτυο).

Οι μαθητές χωρίστηκαν σε πέντε ομάδες των πέντε ατόμων και ξεκίνησαν να επεξεργάζονται τα Φύλλα Εργασίας που ήταν αναρτημένα στο ιστολόγιο του μαθήματος. Οι δύο πρώτες ομάδες ασχολήθηκαν με το ίδιο θέμα, καθώς τα Φύλλα Εργασίας ήταν τέσσερα και ο αριθμός των μαθητών του τμήματος ήταν εικοσιπέντε.

Γενικός στόχος της φάσης αυτής, σύμφωνα με τον συντάκτη, ήταν οι μαθητές εκμεταλλευόμενοι ψηφιακούς πόρους να αποκτήσουν συνολικότερη εικόνα της σκηνης της μονομαχίας Αίαντα-Έκτορα, να αντιληφθούν ευρύτερα το σχέδιο του ποιητή στις ενδιάμεσες ραψωδίες ως την Π σε συνάρτηση με τη δράση του Αίαντα και να γνωρίσουν τη σχετική με τον ήρωα εξέλιξη στα Κύκλια Επη.

Κάθε Φύλλο Εργασίας είχε ένα αρχικό ερώτημα, σχετικό με το κείμενο της μονομαχίας Αίαντα-Έκτορα. Για την απάντησή του οι μαθητές παραπέμφθηκαν και σε άλλα αποσπάσματα του ιλιαδικού έπους ή της σοφόκλειας τραγωδίας «Αίας» καθώς και σε εικαστικό υλικό διαθέσιμο στους «Πόρους για τα ομηρικά έπη» του Κέντρου Ελληνικής γλώσσας ή σε άλλες δικτυακές πηγές. Οι μαθητές κλήθηκαν να συνεκτιμήσουν τα στοιχεία, να διευρύνουν τον προβληματισμό τους με συμπληρωματικά ερωτήματα και να συνθέσουν μία πολυτροπική παρουσίαση (σε λογισμικό της επιλογής τους) με την εκτίμησή τους για τη δράση του Αίαντα και τις σχέσεις του με άλλους ήρωες στον τρωικό μυθικό κύκλο.

Ειδικότερα:

Το [Φύλλο Εργασίας Α1](#), ξεκινώντας από το ερώτημα του σχολικού εγχειριδίου «αν μεροληπτεί ο ποιητής υπέρ κάποιου από τους δυο ήρωες», ζητούσε από τους μαθητές να απαντήσουν λαμβάνοντας υπόψη αρχικά τα στοιχεία που δίνονται στο απόσπασμα του σχολικού εγχειριδίου (Η 206-315) και τις εικαστικές αποτυπώσεις της μονομαχίας. Κατόπιν, να συνεκτιμήσουν στην απάντησή τους τα όσα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

προηγήθηκαν της μονομαχίας στην ιλιαδική αφήγηση, διευρύνοντας έτσι την εικόνα και συνειδητοποιώντας πως το γεγονός ότι κανείς από τους Αχαιούς στην αρχή της Ραψωδίας Η δεν τολμά να αντιπαρατεθεί με τον Έκτορα, παρά μόνο μετά τις οργισμένες κατηγορίες του τραυματία Μενέλαου και τους ονειδισμούς του Νέστορα εμφανίζονται εννέα υποψήφιοι, εξισορροπείται με την πρωτοδοτήση του Αίαντα κατά την περιγραφή της μονομαχίας.

Τέλος κλήθηκαν να γίνουν αρχαιολόγοι και να περιγράψουν ένα καινοφανές αγγείο με παράσταση σχετική με την μονομαχία Αίαντα-Έκτορα. Στην ουσία τους ζητήθηκε να προτείνουν οι ίδιοι την δική τους εικαστική αποτύπωση της μονομαχίας.

Το [Φύλλο Εργασίας Α2](#), ξεκινώντας από ένα ερώτημα πρόβλεψης «αν ο Αίαντας και ο Έκτορας μετά τη μονομαχία τους στην Η ραψωδία θα έρθουν ξανά αντιμέτωποι ο ένας με τον άλλο», ζητά από τους μαθητές αρχικά να ανιχνεύσουν προοικονομία της εξέλιξης στο απόσπασμα του σχολικού εγχειριδίου (Η 206-315) και σε εικαστικές αποτυπώσεις αντιπαράθεσης των δύο ηρώων. Κατόπιν, κλήθηκαν να συνεκτιμήσουν τις περιλήψεις των ενδιάμεσων ραψωδιών και επιλεγμένα ιλιαδικά αποσπάσματα λεκτικής και πολεμικής αντιπαράθεσης των δύο ηρώων, που αναδεικνύουν τον χαρακτήρα, την πολεμική αρετή του Αίαντα και την καθοριστική συμβολή του στην αντίσταση των Αχαιών έναντι των Τρώων. Έτσι, απέκτησαν συνολικότερη εικόνα όχι μόνο της δράσης του Αίαντα αλλά και του ομηρικού έπους γενικότερα, καθώς στην ουσία εντάχθηκαν λειτουργικά στη διδασκαλία οι περιλήψεις των ενδιάμεσων ραψωδιών μέχρι την *Πατρόκλεια*.

Το [Φύλλο Εργασίας Α3](#), ξεκινώντας από το ερώτημα «γιατί ο Αίαντας στην πρώτη κουβέντα που απευθύνει στον Έκτορα αναφέρεται στον Αχιλλέα», ζητά από τους μαθητές να ανιχνεύσουν τη σχέση και τις αντιστοιχίες ανάμεσα στους δύο ήρωες. Για τον λόγο αυτό συνεκτίμησαν τις εικαστικές απεικονίσεις που αναφέρονται σε ιλιαδικά και μετα-ιλιαδικά επεισόδια των Κύκλιων Επών. Οι μαθητές με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα άρχισαν να συνειδητοποιούν τον ρόλο του Αίαντα ως

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

«αναπληρωτή» του Αχιλλέα και συνεχιστή της πολεμικής του δράσης. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι από την παρατήρηση των αγγειογραφιών η ομάδα μπόρεσε να προβεί με συσχετισμούς των δύο ηρώων οι οποίοι βιώνουν ο καθένας για διαφορετικό λόγο την προσβολή της τιμής τους.

Το [Φύλλο Εργασίας Α4](#), ξεκινώντας από το ερώτημα «πώς αιτιολογεί ο Έκτορας την πρότασή του να ανταλλάξουν δώρα με τον Αίαντα τερματίζοντας την μονομαχία τους», ζητά από τους μαθητές να ανιχνεύσουν μέσα από εικαστικές αποτυπώσεις και αποσπάσματα από τη σοφοκλεία τραγωδία «Αίας» τη σχέση και τις αντιστοιχίες ανάμεσα στους δύο ήρωες, εστιάζοντας στο τραγικό τέλος των δύο πρωταγωνιστών της μονομαχίας της 7ης ιλιαδικής ραψωδίας και τον ρόλο που παίζουν σε αυτό τα τιμητικά αλλά «άδωρα δώρα», όπως τα χαρακτηρίζει ο Σοφοκλής.

Την τρίτη ώρα στη σχολική αίθουσα οι εργασίες των ομάδων παρουσιάστηκαν στην ολομέλεια. Οι μαθητές αυτοαξιολογήθηκαν (προφορικά) ως προς τη συμμετοχή τους στη συνεργατική διαδικασία και αξιολογήθηκαν από τους συμμαθητές τους και τον διδάσκοντα με βάση την ορθολογική επεξεργασία των δεδομένων τους, την τεκμηρίωση του προβληματισμού τους και την επιμέλεια της μορφής της παρουσιάσής τους. Στο τέλος αυτής της φάσης, οι μαθητές ανήρτησαν τις παρουσιάσεις τους στην ιστοσελίδα του μαθήματος.

Λόγω έλλειψης χρόνου η προτεινόμενη από τον συντάκτη Άσκηση Αξιολόγησης δεν πραγματοποιήθηκε και στη θέση της διεξήχθη συζήτηση για τη δημοφιλία του μύθου του Αίαντα στις αρχαίες αγγειογραφίες, όπως προβλεπόταν από το σενάριο ως εναλλακτική πρόταση. Μέσω αυτής οι μαθητές εστίασαν στην προσωπικότητα του Αίαντα, και στην ευαισθησία του ήρωα (και της αρχαίας κοινωνίας) στο θέμα της «τιμής».

[Β' Φάση](#)

(3 διδακτικές ώρες στο εργαστήριο πληροφορικής και στην αίθουσα του τμήματος).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι ομάδες των μαθητών αναδιαρθρώθηκαν, ώστε οι νέες που προέκυψαν περιελάμβαναν ένα τουλάχιστον μέλος από τις ομάδες της προηγούμενης φάσης. Οι μαθητές άνοιξαν το Κοινό Φύλλο Εργασίας Β από το ιστολόγιο του μαθήματος και το επεξεργάστηκαν.

Το [Κοινό Φύλλο Εργασίας Β](#) προβλέπει μια βιωματική προσέγγιση στον μύθο, καθώς οι μαθητές κλήθηκαν να υποδυθούν τον Αίαντα σε μια από τις κορυφαίες στιγμές της ζωής του, όταν χρειάζεται να υπερασπιστεί στην ουσία τη θέση του στο αχαϊκό στρατόπεδο και να διεκδικήσει αντίστοιχη τιμή. Αποστολή τους ήταν να συνθέσουν και να εκφωνήσουν τον λόγο με τον οποίο ο ήρωας εκθέτοντας την προσφορά του στον τρωικό πόλεμο διεκδικεί τα όπλα του Αχιλλέα και προσπαθεί να πείσει τους Αχαιούς να τον ψηφίσουν στην *Κρίση των Όπλων*.

Οι μαθητές μοιράστηκαν στη νέα τους ομάδα τις πληροφορίες που διέθεταν από την επεξεργασία των Φύλλων Εργασίας της προηγούμενης φάσης. Ιδιαίτερα χρήσιμες ήταν οι ανηρητημένες στο ιστολόγιο παρουσιάσεις που είχαν επίσης στη διάθεσή τους οι μαθητές. Ενδιαφέρουσες ήταν οι συνδέσεις και οι παραλληλισμοί ορισμένων ομάδων σε ό,τι αφορά την προσβολή της προσωπικής αξιοπρέπειας των δύο ηρώων και τα συναισθήματα που βίωσαν κατόπιν. Προκειμένου μάλιστα να συνειδητοποιήσουν τη σημασία των τεκμηρίων – αναφορά σε συγκεκριμένα στοιχεία ή γεγονότα – στη σύνθεση πειστικού λόγου, έγιναν διακριτικά από τη διδάσκουσα οι σχετικές επισημάνσεις με τη μορφή ερωτήσεων. Στο κείμενό τους οι μαθητές προσπάθησαν να επιλέξουν λεξιλόγιο, ύφος και επιχειρήματα που συνάδουν με το ήθος του Αίαντα.

Κατά την εκφώνηση των λόγων οι εκπρόσωποι κάθε ομάδας αξιοποίησαν και εξωγλωσσικούς κώδικες, για να ενισχύσουν την πειστικότητα των λεγομένων τους, υιοθέτησαν δηλαδή αντίστοιχο ύφος, στάση σώματος, διαχείριση φωνής. Τέλος, εν είδει αξιολόγησης έγινε ψηφοφορία για τον πειστικότερο λόγο. Ο λόγος που τελικά

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ψηφίστηκε από τους μαθητές ήταν εκείνος που χρησιμοποίησε διαφορετικά είδη επιχειρημάτων και αυτούσιες φράσεις από την «Ιλιάδα» (κυρίως τυπικά επίθετα).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φάση Α:

Φύλλο Εργασίας Α1

Ποιο είναι το αποτέλεσμα της μονομαχίας Αίαντα – Έκτορα και πώς αυτό κατοχυρώνεται; Μεροληπτεί ο Όμηρος υπέρ κάποιου ήρωα και γιατί κατά τη γνώμη σας;

Για να απαντήσετε στο ερώτημα:

1. Να στηριχτείτε στο ιλιαδικό κείμενο [H 206-315](#).
2. Να επισκεφτείτε τον ιστότοπο «[Πόροι για τα Ομηρικά έπη: Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#)» του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας. Στο ευρετήριο να επιλέξετε «Μονομαχία Αίαντα - Έκτορα», για να δείτε εικονογραφικό υλικό από αγγειογραφίες και άλλα εικαστικά έργα της αρχαίας και της νεότερης τέχνης. Να συγκρίνετε αυτό το υλικό με την ιλιαδική αφήγηση: Ποιες ειδικότερες σκηνές της μονομαχίας απεικονίζονται; Μεροληπτεί κάθε καλλιτέχνης υπέρ κάποιου ήρωα και τι αναδεικνύει με τις επιλογές του; Να αποτυπώσετε τις σκέψεις σας σε μία σχετική παρουσίαση (PowerPoint ή με άλλο λογισμικό της επιλογής σας, όπως το [Windows Live Movie Maker](#) κλπ).
3. Να διαβάσετε τα αποσπάσματα από το έπος που προηγούνται της μονομαχίας (H 66-135 και 157-161) και να απαντήσετε ξανά στο ίδιο ερώτημα. Άλλαξε η οπτική των πραγμάτων με την προσθήκη των νέων στοιχείων; Να απαντήσετε τεκμηριώνοντας τη γνώμη σας σε μία οργανωμένη παράγραφο, την οποία θα προσθέσετε στην παρουσίασή σας.
4. Υποθέστε πως σε μια αρχαιολογική ανασκαφή ανακαλύπτετε ένα περίτεχνο αρχαίο αγγείο με απεικόνιση της μονομαχίας του Αίαντα με τον Έκτορα: α) να το περιγράψετε με βάση το πρότυπο περιγραφής-σχολιασμού που

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ακολουθούν οι «Πόροι για τα ομηρικά έπη» και να το προσθέσετε στην παρουσίασή σας, β) να το ζωγραφίσετε.

5. Για τα είδη των αγγείων μπορείτε να επισκεφτείτε τις ιστοσελίδες:
 - [Είδη αγγείων](#)
 - [Ελληνικός Πολιτισμός, Τα είδη των αγγείων](#)).
6. Μετά την παρουσίαση της εργασίας σας στην ολομέλεια να την αναρτήσετε στο ιστολόγιο του μαθήματος.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φύλλο Εργασίας Α2

Μετά την ανταλλαγή δώρων ο Γλαύκος και ο Διομήδης ([Ζ 119-236](#)) υπόσχονται στο εξής να μην πολεμήσουν μεταξύ τους. Ο Αίαντας και ο Έκτορας μετά τη μονομαχία τους στη ραψωδία. Η πιστεύετε πως θα έρθουν ξανά αντιμέτωποι ο ένας με τον άλλο;

Για να απαντήσετε στο ερώτημα:

1. Να στηριχτείτε στο ιλιαδικό κείμενο [Η 206-315](#).
2. Να επισκεφτείτε τον ιστότοπο «[Πόροι για τα Ομηρικά έπη: Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#)» του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.
3. Στο ευρετήριο να επιλέξετε τη λέξη κλειδί «Αίαντας» και να αναζητήσετε σχετικό υλικό από αγγειογραφίες και άλλα εικαστικά έργα της αρχαίας και της νεότερης τέχνης.
4. Να διαβάστε τις περιλήψεις των ιλιαδικών ραψωδιών [Ν](#), [Ξ](#) και [Ο](#) και αντίστοιχα αποσπάσματα [Ν 802 -837](#), [Ξ 388-441](#), [Ο 405-418](#) και [Ο 703-746](#) και να συνδέσετε το εικονικό υλικό με αντίστοιχα επεισόδια του ομηρικού έπους.
5. Με βάση αυτά τα στοιχεία να δημιουργήσετε μία παρουσίαση (PowerPoint ή με άλλο λογισμικό της επιλογής σας π.χ. [Windows Live Movie Maker](#) κ.λπ.) για την πολεμική δράση του Αίαντα στην «Ιλιάδα».
6. Μετά την παρουσίαση της εργασίας σας στην ολομέλεια να την αναρτήσετε στο ιστολόγιο του μαθήματος.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φύλλο Εργασίας Α3

Γιατί ο Αίαντας στην πρώτη κουβέντα που απευθύνει στον Έκτορα αναφέρεται στον Αχιλλέα; Τι σχέση έχουν ο Αίαντας και ο Αχιλλέας και ποιες οι αντιστοιχίες ανάμεσα στους δυο ήρωες;

Για να απαντήσετε στο ερώτημα:

1. Να στηριχτείτε στο ιλιαδικό κείμενο [Η 206-315](#) , [Λ 3-9](#) και στην περίληψη της ραψωδίας [I](#).
2. Να επισκεφτείτε τον ιστότοπο «[Πόροι για τα Ομηρικά έπη: Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#)» του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.
3. Στο ευρετήριο να επιλέξετε τη λέξη κλειδί «Αίαντας» και να αναζητήσετε υλικό από αγγειογραφίες και άλλα εικαστικά έργα της αρχαίας και της νεότερης τέχνης που αναδεικνύουν τη σχέση του Αίαντα με τον Αχιλλέα και πιθανές αναλογίες τους (παραλληλίες). Σε τι συμπεράσματα σας οδηγούν;
4. Να αναζητήσετε πληροφορίες για τη σχέση Αίαντα – Αχιλλέα στα [Κύκλια Έπη](#). Να συσχετίσετε το εικαστικό υλικό με αντίστοιχα επεισόδια των Κύκλιων Επών.
5. Με βάση αυτά τα στοιχεία να δημιουργήσετε μία παρουσίαση (PowerPoint ή με άλλο λογισμικό της επιλογής σας π.χ. [Windows Live Movie Maker](#) κ.λπ.) για τη σχέση του Αίαντα με τον Αχιλλέα και τις πιθανές αντιστοιχίες ανάμεσα στους δύο ήρωες.
6. Μετά την παρουσίαση της εργασίας σας στην ολομέλεια να την αναρτήσετε στο ιστολόγιο του μαθήματος.

Φύλλο Εργασίας Α4

Πώς αιτιολογεί ο Έκτορας την πρότασή του να ανταλλάξουν δώρα με τον Αίαντα τερματίζοντας τη μονομαχία τους; Τι δηλώνουν αυτά τα δώρα για την τοποθέτηση του Έκτορα απέναντι στον Αίαντα; Ποιος είναι ο ρόλος των δώρων αυτών στη μετέπειτα μοίρα των δύο ηρώων;

Για να απαντήσετε στο ερώτημα:

1. Να στηριχτείτε στο ιλιαδικό κείμενο [Η 206-315](#).
 2. Να λάβετε υπόψη σας την ιστοσελίδα [Έκτορας: Δράση στον πόλεμο, τακτική και ήθος](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.
 3. Να επισκεφτείτε τον ιστότοπο [«Πόροι για τα Ομηρικά έπη: Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία»](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας:
 4. Στο ευρετήριο να αναζητήσετε με ποιους άλλους ήρωες εμφανίζεται να μονομαχεί ο Έκτορας σε αρχαίες αγγειογραφίες (λήμμα μονομαχία Έκτορα). Ποιες από αυτές τις μονομαχίες περιγράφονται στην «Ιλιάδα»; Σε τι συμπεράσματα καταλήγετε για τη θέση του Αίαντα στον ιλιαδικό μύθο;
 5. Στο ευρετήριο να επιλέξετε τις λέξεις κλειδιά «Αίαντας» και «Έκτορας» και να αναζητήσετε υλικό από αγγειογραφίες και άλλα εικαστικά έργα της αρχαίας και της νεότερης τέχνης που αναφέρονται στον θάνατο των δύο ηρώων και τον ρόλο που έπαιξαν σε αυτόν τα δώρα που αντάλλαξαν στην μονομαχία τους. Ενισχυτικά συμβουλευτείτε και το άρθρο [«Τα υπόλοιπα στον Άδη, σε κείνους κάτω θα τα πω - Η αυτοκτονία του Αίαντα στην αρχαία ελληνική εικονογραφία. Από τον Όμηρο και τον Σοφοκλή ως τον Καβάφη»](#).
 6. Να διαβάσετε τα αποσπάσματα από την τραγωδία του Σοφοκλή «Αίας» και να τα συνδυάσετε με το εικαστικό υλικό που επιλέξατε. Πώς σχολιάζουν τη χρήση των δώρων ο Αίαντας και ο Τεύκρος;
- Σοφοκλή «Αίας», [645-665](#). Μτφρ. Θ. Κ. Στεφανόπουλος.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Σοφοκλή «Αίας», [1026-1034](#). Μτφρ. Δ. Ν. Μαρωνίτης (θα τους βρείτε στο τέλος του σχετικού άρθρου).
7. Με βάση αυτά τα στοιχεία να δημιουργήσετε ένα πολυτροπικό κείμενο για τις παραλληλίες του Έκτορα και του Αίαντα. Να αποτυπώσετε τις σκέψεις σας σε μία σχετική παρουσίαση (PowerPoint ή με άλλο λογισμικό της επιλογής σας π.χ. [Windows Live Movie Maker](#) κ.λπ.).
 8. Μετά την παρουσίαση της εργασίας σας στην ολομέλεια να την αναρτήσετε στο ιστολόγιο του μαθήματος.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φάση Β΄

Κοινό Φύλλο Εργασίας Β

Α) Ταξίδι στην τέχνη

1. Να επισκεφτείτε τον ιστότοπο [«Πόροι για τα Ομηρικά έπη: Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία»](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.
2. Στο ευρετήριο να επιλέξετε τη λέξη κλειδί «Αίαντας» και να αναζητήσετε αγγειογραφίες με θέμα την «Κρίση των όπλων του Αχιλλέα» μεταξύ Αίαντα και Οδυσσέα. Να συζητήσετε μεταξύ σας: Πώς αποδίδεται εικαστικά η διεκδίκηση των όπλων από τον Αίαντα; Τι άλλο σχετικό με τα συναισθήματα του ήρωα διακρίνετε στις απεικονίσεις της σκηνής;

Β) Ταξίδι στο χωροχρόνο

Να μεταφερθείτε νοερά στο αρχαϊκό στρατόπεδο αμέσως μετά τον θάνατο και την ταφή του Αχιλλέα, όταν η μητέρα του Θέτις ορίζει να πάρει τα όπλα του Αχιλλέα ο καλύτερος πολεμιστής. Δύο ήρωες τα διεκδικούν: ο Οδυσσέας και εσείς! Ναι, καλά το καταλάβατε, έχετε μεταμορφωθεί σε Αίαντα! Προσπαθήστε να μπειτε στην ψυχολογία του και να αποκτήσετε το ήθος του, όπως το γνωρίσατε στις δραστηριότητες της προηγούμενης φάσης.

Αποστολή σας:

1. Να συνθέσετε τον λόγο που θα εκφωνήσετε στη συνέλευση των Αχαιών επιχειρηματολογώντας για τη συμβολή σας στον δεκαετή πόλεμο και διεκδικώντας την τιμή που σας ανήκει, τα όπλα του Αχιλλέα!
2. Ένα μέλος της ομάδας σας να εκφωνήσει αυτόν το λόγο ενώπιον των «Αχαιών» συμμαθητών σας, ενισχύοντας την πειστικότητα των λεγομένων του με αντίστοιχο ύφος, στάση σώματος, διαχείριση φωνής.
3. Τέλος, να προχωρήσετε σε μυστική ψηφοφορία ανάδειξης του πειστικότερου Αίαντα όλων των ομάδων.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Α΄ Φάση

Το [Φύλλο Εργασίας Α1](#) θα μπορούσε να αποκοπεί από την Α΄ Φάση και να χρησιμοποιηθεί ένα μέρος του (βήματα Α, Β και Γ) ως αφόρμηση, να προηγηθεί δηλαδή ή να συνδυαστεί με τη διδασκαλία της ενότητας (ως κοινό Φύλλο Εργασίας πέντε ή έξι ομάδων) και το τελευταίο μέρος του (βήμα Δ) ως επιστέγασμά της ή ως εργασία στο σπίτι. Οι ομάδες θα μπορούσαν επίσης να δραματοποιήσουν συλλογικά τόσο το ομηρικό κείμενο που προηγείται της μονομαχίας (Η 66-135 και 157-161) όσο και το κείμενο της μονομαχίας (Η 206-315). Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να επιλέξουν έναν εκπρόσωπό τους που θα υποδυθεί ένα από τα πρόσωπα των ιλιαδικών αποσπασμάτων (Ποιητής-αφηγητής, Έκτορας, Μενέλαος, Αγαμέμνονας, Νέστορας, Αίας) – ο διαμεσολαβητής της ομάδας θα αναλάβει να συνεννοηθεί με τις άλλες ομάδες.

Αν ο διδάσκων θέλει να διαφοροποιήσει τις εργασίες των ομάδων, θα μπορούσε να ζητήσει από τους μαθητές που επεξεργάζονται τα Φύλλα Εργασίας [Α3](#) και [Α4](#) να συντάξουν, αντί για παρουσίαση, έναν νοητικό χάρτη με τις αναλογίες Αίαντα-Αχιλλέα και Αίαντα-Έκτορα αντίστοιχα.

Για εξοικονόμηση χρόνου, θα μπορούσε ο διδάσκων να ενσωματώσει στα [Φύλλα Εργασίας της Α΄ Φάσης](#) τα κειμενικά αποσπάσματα από το έπος και τον «Αίαντα» του Σοφοκλή, αντί να παραπέμψει τους μαθητές στον «Μικρό Απόπλου».

Μία άλλη πειραματική εκδοχή της Α΄ Φάσης θα ήταν να αφαιρεθούν από τα Φύλλα Εργασίας όλες οι κειμενικές παραπομπές και να αφεθούν οι μαθητές να συγκροτήσουν τον μύθο του Αίαντα αποκλειστικά μέσα από τις εικαστικές αποτυπώσεις και τον σχολιασμό τους στις διάφορες αρχαιογνωστικές πηγές. Έτσι, μεγεθύνεται η πρόκληση να λειτουργήσουν διερευνητικά, να αντιληφθούν το ειδικό βάρος των επιλογών κάθε καλλιτέχνη και τη συμβολική λειτουργία συγκεκριμένων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

απεικονίσεων. Ακόμη και στην περίπτωση που οδηγηθούν σε εσφαλμένα συμπεράσματα, μπορούν εκ των υστέρων να αναθεωρήσουν συμβουλευόμενοι κειμενικά δεδομένα.

Β' Φάση

Στη Β' Φάση του σεναρίου, η εκφώνηση του λόγου του Αίαντα μπορεί να μετατραπεί σε πλήρη δραματοποίηση με αντίστοιχη σκευή και συμμετοχή και των άλλων μελών της ομάδας στον ρόλο των Αχαιών της συνέλευσης ή ακόμη και του Οδυσσέα.

Το σενάριο αυτό θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και ως βάση Πολιτιστικού Προγράμματος (ημιτυπική εκπαίδευση). Στην περίπτωση αυτή ως τελική δραστηριότητα της Β' Φάσης προτείνεται η σύνθεση ενός έπους για τον Αίαντα, μιας «Αιαντίδος».

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Στα Φύλλα Εργασίας της Α' Φάσης δόθηκε η ευκαιρία στους μαθητές να αξιοποιήσουν τις αρχαιογνωστικές πηγές όπως είναι οι [Πόροι για τα Ομηρικά έπη: Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, προκειμένου να εστιάσουν στην ουσία της δραστηριότητας και να μην πελαγοδρομήσουν. Οι συζητήσεις μεταξύ των μελών της ομάδας που αφορούσαν στην άντληση στοιχείων από τις αγγειογραφίες ήταν εξαιρετικά ενδιαφέρουσες όπως και τα συμπεράσματα στα οποία κατέληγαν. Χρειάστηκε, ωστόσο, σε μερικές περιπτώσεις να δοθούν διευκρινιστικές ερωτήσεις, ώστε να γίνουν κατανοητές από τους μαθητές οι συνδέσεις και οι παραλληλισμοί που προωθούσε κάθε δραστηριότητα. Επίσης, στο Φύλλο Εργασίας Α1 η δραστηριότητα Γ, που καλούσε τους μαθητές να διαβάσουν τα αποσπάσματα από το έπος που προηγούνται της μονομαχίας (Η 66-135 και 157-161) και να απαντήσουν ξανά στο ίδιο ερώτημα, δυσκόλεψε τους μαθητές, καθώς το απόσπασμα δεν υπήρχε στο βιβλίο παρά μόνο στην περίληψη της ραψωδίας. Διαβάζοντας, λοιπόν, οι μαθητές την πρώτη

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

παράγραφο της περίληψης συνειδητοποιούν πως το γεγονός ότι κανείς από τους Αχαιούς στην αρχή της Ραψωδίας Η δεν τολμά να αντιπαρατεθεί με τον Έκτορα, παρά μόνο μετά τις οργισμένες κατηγορίες του τραυματία Μενέλαου και τους ονειδισμούς του Νέστορα εμφανίζονται εννέα υποψήφιοι, εξισορροπείται με την πριμοδότηση του Αίαντα κατά την περιγραφή της μονομαχίας.

Η Β΄ Φάση του σεναρίου κινητοποίησε περισσότερο τους μαθητές, οι οποίοι στην προσπάθειά τους να βγουν πρώτοι στην ψηφοφορία εκφώνησαν λόγους μιμούμενοι όχι μόνο το ύφος του Αίαντα αλλά και την επιχειρηματολογία που ενδεχομένως θα χρησιμοποιούσε ένας ήρωας με παρόμοιο ηθικό ανάστημα. Επίσης, κατά τη διαδικασία σύνθεσης του λόγου, κατανόησαν οι περισσότερες ομάδες ότι για να πείσει κανείς δεν αρκεί να μιλήσει με λογική και σύνεση, αλλά χρειάζεται, όπως ανέφεραν, να συγκινήσει τον ακροατή και συχνά να υποβαθμίσει τον αντίπαλο (επίκληση στη λογική και στο συναίσθημα, επίθεση στο ήθος του αντιπάλου).

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Edwards, M. W. 2001. *Όμηρος, ο ποιητής της Ιλιάδος*. Μτφρ. Λιαπής Β. & Ν. Μπεζαντάκος. Αθήνα: Ινστιτούτο του βιβλίου – Α. Καρδαμίτσα.

Kalantzis, M & B. Cope. 2008. *New Learning: Elements of a Science of Education*. Cambridge University Press.

Kress, G. 2000. «Σχεδιασμός του γλωσσικού προγράμματος σπουδών με βάση το μέλλον», *Γλωσσικός Υπολογιστής* 2, 111 – 124.

<http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/glossika/kress/index.htm>

[10.8.2014].

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse. The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Κομνηνού – Κακριδή, Ο. 1947. *Σχέδιο και τεχνική της «Ιλιάδας»*. Αθήνα: Ίκαρος.
- Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html
[10.8.2014]
- Μάθηση μέσω σχεδιασμού <http://neamathisi.com/learning-by-design> [10.8.2014].
- Μαρωνίτης, Δ. Ν. 2005 [1999]. *Ομηρικά μεγαθέματα: πόλεμος, ομιλία, νόστος*.
Αθήνα: Κέδρος.
- Μαρωνίτης, Δ. Ν. 2013. «Ομηρική φιλότις». Εφημερίδα «Το Βήμα».
- <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=514633> [10.8.2014].
- Μαρωνίτης Δ. Ν. & Λ. Πόλκας. 2007. *Αρχαϊκή Επική Ποίηση: Από την Ιλιάδα στην Οδύσσεια*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας & Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.
- http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/history/epos/index.html [10.8.2014].
- Vygotsky, L. S. 1978. *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge MA: Harvard University Press.